

Bereczky Lászlóné (1929-1992)

Van olyan emberhalál, amely – túllendítve a szeretett személy elmúltán érzett megrendülé-sünkön – az emlékezés, elmélkedés súlyos ka-puit képes megnyitni. *Bereczky Lászlóné* idő előtti halála, a kelleténél gyorsabban kihuny-t életének lezárulása a korszak, a legutóbbi idő-k magyar könyvtárügyében egy nagy fejezet végé-t is jelképezi. Ennek lelkiületét, lendületét, morális ve-hemenciáját, alapelvekből nem engedő, a lehet-séges utakat bölcsen végigjárni próbáló „nagy nemzedék” tagjai közül talán ő az első, aki vég-leg eltávozott. Ez az inspiratív és – ha kellett – kítartó „avantgarde” szellemi hadállásokra beren-dezhető könyvtáros csapat valamikor az 1950-es évek elején kezdett szerveződni az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályán, ama legendássá vált „Kabinetben”, hogy aztán 1959 után a Könyvtártudományi és Módszertani Köz-pontban teljesebben ki – megteremtve egy kor-szerű, mert kezdettől fogva ennek az intézményi eszmének a maximális képviselő, közművelődési könyvtári rendszer alapjait. Ez a méltán nagy ge-nerációnak mondható szellemi kollektíva, mely-nek tagjai közül többen eredeti élethivatásuk, szándékuk szerint nem is könyvtárosnak készül-tek, de azzá lévén a hivatás teljes vehemenciájá-val vállalták az ügyet, beteljesített valamit, aminek immár a túlpartján állunk. Bereczky Éva vonzó, ér-tékes emberalakja ebben a körben bontotta ki a maga szellemi formátumát. Mi, a hátramaradók, immár egészében állíthatjuk magunk elé az ő könyvtárosi életének, sorsának példáját.

Mindnyájan tudjuk: az értékek világa nem hívságos – a szolgáló-teremtő, a gondos ala-pokban beteljesített élethivatások többnyire a háttérbe húzódva serénykednek. Bereczky Lászlóné alkata, tehetsége is e kevésbé látványos munkafajták felé kormányozták. Három fő terüle-tet ölelt át az ő munkálkodása. A közművelődési könyvtárak nyilvántartó-feldolgozó munkájának elvi és gyakorlati módszereinek kidolgozója, fe-lelőse és gazdája volt sok-sok esztendőn át. Év-tizedeken át oktatta közben a könyvtárosokat a dokumentumleírás, a katalógusszerkesztés, a betűrendes és tárgyi feltárás tudnivalóira. Az álta-lános, nyilvános könyvtári rendszer megerősödé-se, hálózatainak kiépülése után a szakszerveze-ti/munkahelyi ellátás, majd idővel a hátrányos helyzetű olvasók számára nyitható ellátási for-mák, a betegek, idős emberek, fizikai sérülést szenvedők, börtönlakók könyvtárainak felelőse-ként tevékenykedett. Ezek közül az első két fel-

adatkör mindig is összetartozott benne: a könyvtárszervezések első, heroikus időszakában az instruktív, irányító, tanító szerep és a módszertani tanácsadás, útmutatás még szorosan össze is szövődött. Az ő meleg, emberközeli, kitűnő kapcsolatteremtő személyisége épp ezekben a hajdani munkaformákban, a „feldolgozó brigádok” tanfolyamain, egy-egy könyvtár, hálózat feldolgozó munkájának oktató indításán nagyszerűen teljesedhetett ki. Hogy aztán a szakma alapozó tan-könyveinek lapjain – előbb *Gerő Zsoltnéval*, majd *Katsányi Sándorral* írt kötetekben – írott formában, később pedig a középfokú szaktanfolyamokon és a SZOT Iskola főiskolai óráin már egy érett könyvtár-pedagógus oktató, nevelő munkájában érvényesülhessenek az ő erényei. Könyvtárosi életművét ugyan nem írásainak bibliográfiája, nem publikációs tevékenysége tükrözi igazán, az élő kommunikáció volt ugyanis az ő igazi közege, érdemes mégis megemlíteni néhány kiadványt, amely az ő gondos szerzői, szerkesztői munkája révén született és lett a könyvtárosok szinte mindennapos segédeszköze. A *Könyvtári raktározási táblázatok*, melyeket még az 1950-es években *Sallaiék* szerkesztettek meg először a közkönyvtárak állományainak egységes rendszerezése érdekében, idővel, az 1960-as évektől az ő gondozásában, szerkesztésében váltak közkeletű segédeszközökké. Miközben az ETO korszerűsítésének, s a változtatások katalógizáló szempontú nyomon követését segítő kiadványait szerkesztette és (*Surján Miklóssal*) az ún. „csoportképzéses szakkatalógus” szerkesztési útmutatóját készítette el, a 60-as években, elsőként ő jegyzi a tárgyszó rendszerű feltárás jegyzékének publikációját...

Száraznak is tetsző adatok ezek? Az adatok talán azok, a mögöttük rejtett – immár örökretitokként bezárult – emberséget, a tevékenység hívságoktól mentes erkölcsét e művek is dokumentálják. Ki lehet tapintani általuk is az egykori „műhely” szellemét. Hiszen – visszakanyarodva emlékezésünk kezdő eszméihez – a nagy csapat, a *Sallai István* körül szerveződött könyvtárosi műhely a Bereczky Éva-féle munkákkal (is) statuálta, hogy nem csupán egy szabadelvű, szellemű intézmény koncepcióiban jeleskedik, hanem képes ezeket a gyakorlat aprópénzére is váltani, megalkotva a munkanemek, -folyamatok szabályozott rendszerét. Mindazt kvalifikálva, ami a gyakorlatban a demokratikus intézményi-szolgáltatási elvekből következnek.

Mi, akik közvetlen kollégái, barátai voltunk, ismertük igazán hűségét az alapelvekhez, az ügy morális alapjaihoz. A könyvtár, mint intézmény – már-már a kanti „csillagos ég”-hez hasonlatos – rend-eszméjéhez végérvényesen elkötelezett ember aggodalmát, kritikáját és szorongó melankóliáját. Bár esze, szelleme éles, okos volt, ha szakmai ügyekről folyt a vita, az eszmecsere, ő az ironia kés-élet soha nem engedte közel a legfontosabb elvekhez. Védte, amit szívébe zárt, a szakmai értékek „tabernáculumát”, az ügyet, melyre törékeny, mulandó életét áldozta.

Amikor aztán a feldolgozó-katalogizáló munka szakmai irányítása helyett felelőssége idővel áttevődött a „speciális közművelődési könyvtári” szakágakra, ez a munkaerkölcsi-szakmai „csillagzat” ott is fényeskedett. Szakmai irányelveket, szervezeti, együttműködési dokumentumokat dolgozott ki a szakszervezeti, betegkönyvtári ellátás ügyeiben. Ugyanolyan „gazdája”, központi felelőse lett az ott dolgozók, az ott olvasók érdekeinek, mint korábban a feldolgozó munkát végző könyvtárosoknak. Ez volt életének utolsó két évtizedének szellemi, tevékenységi kerete. Beteljesíthette még ezen belül azt a munkát, amelynek során – európai mércével is mérhető színvonalon – a börtönkönyvtárakat országszerte megszervezték, gondosan kimunkált útmutatók szerinti, igényes könyvtári munkát indítva el a büntetésvégrehajtási intézmények szomorú – de életeket, olvasókat rejtő! – falai között. Utolsó publikációi, e folyóirat hasábjain a hátrányos helyzetű olvasók könyvtári ellátásának problémáiról szóltak, az igazságosság, a jogegyenlőség jegyében fogant szolgáltatásokról.

Alapuljon bár cédularendszerű vagy számítógépes katalógusra, a könyvtári rend és szolgáltatás kulcsszavai közé tartozik a „visszakereshetőség” fogalma. Személy és tárgy akkor kerülnek fedésbe, ha a kulcsfogalmak szubjektumot, objektumot egyaránt képesek átfogni. Bereczky Éva egész közszolgálati élete visszakereshető, mert azonos szakmai morálra építő, kiváló munkák sorából áll. Nagy korszak előtt hajtunk fejet tehát, amikor egy alkotó könyvtáros-generáció jeles, szerénységében erős, hűségében töretlen tagját búcsúztatjuk, Bereczky Lászlónét, az OSZK-KMK egyik alapító munkatársát. Áldaná bár meg a jósorsa a magyar könyvtár ügyét tettekben, életszenvedélyben hozzá hasonló módon lobogó szívekkel, szellemekkel!

Fogarassy Miklós